

به نام خدا

نام کتاب: تاریخ و تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایران در دوره صفویه

نام نویسنده: دکتر کریم نجفی بزرگر

تعداد صفحه: ۳۱۵

شامل ۱۳ فصل

در ابتدای قرن دهم هجری قمری مطابق با شانزدهم میلادی

بعد از دولت ساسانیان حدود نهمصد سال بعد، دولتی در ایران شکل گرفت که توانست بعد از این همه هرج و مرج و آشوب و خرابیها به ایران سرو سامانی بدهند یک حکومت متمرکز در سراسر ایران تشکیل بدهند

دوره صفویه از مهمترین دوران تاریخی ایران به شمار میرفت که آداب و رسوم و آیین و فرهنگی در بین مردم بنیان نهاد که تا به امروز بین مردم استوار است

پادشاهان دولت صفویه

شاه اسماعیل اول

شاه طهماسب اول

شاه اسماعیل دوم

سلطان محمد (سلطان خدابنده)

شاه عباس اول

شاه صفی

شاه عباس دوم

شاه سلیمان (شاه صفی دوم)

شاه سلطان حسین

شاه طهماسب دوم

چگونگی پیدایش دولت صفویه

موسس این دولت شاه "اسماعیل اول" از دودمان شیخ صفی الدین اردبیلی بود که یکی از بزرگان اهل تصوف و عرفا محسوب میشد که اجدادش به حضرت کاظم (ع) میرسند

"شیخ صفی" در محضر شیخ زاهد گیلانی "که خود از صوفیان دوران بود مرشدی و طریقت را یاد گرفت که بعد از مرگ وی "شیخ صفی" جانشین او شد (سال ۷۰۰ هجری قمری) و این جانشینی از پدر به پسر به ارث رسید تا ۵ نسل ادامه داشت تا اینکه به "شیخ حیدر" رسید (سال ۸۷۳ هجری قمری)

که در این دوره پایه اصلی دولت صفویه پایه ریزی شد چون علاوه بر اینکه به صوفیگری علاقه داشت سودای سیاست و سلطنت هم در سر داشت بعد از "شیخ حیدر" مریدانش در (سال ۸۹۸ هجری قمری) رسماً پسر وی را به نام شاه "اسماعیل اول" را به سلطنت رساندن که تا ۶ نسل این سلطنت ادامه داشت تا اینکه "شاه سلطان حسین" (سال ۱۱۰۵ هجری قمری) به سلطنت رسید "شاه سلطان حسین" مردی سبک مغز و سست عنصر و خرافاتی بود که تمام دوران سلطنت خود را به عیاشی و عشرت گذراند مقارن این دوران که آشوب و هرج و مرج در ایران بود "محمود افغان" پسر "میروس افغان" فرصت را مناسب دید به اصفهان (پایتخت دولت صفویه) حمله کرد و "سلطان حسین" فرار کرد و اصفهان به دست "محمود افغان" افتاد و به تخت نشست و تمام شاهزاده های صفویه را یا کور کرد و یا کشت و تنها "طهماسب میرزا" توانست فرار کند "محمود افغان" بعد دو سال خودش مرد و سلطنت ایران بدست پسر عمویس "اشرف افغان" افتد که وی دستور کشتن "سلطان حسین" را صادر کرد

"طهماسب میرزا" برای اینکه به سلطنت برسد از دولت عثمانی و روسیه کمک خواست ولی هیچکدام کمکی نکردن ولی بعدها روسیه به ازای به قدرت رساندن "شاه طهماسب دوم" عهدنامه ای به نام "اسلامبول" در (سال ۱۱۳۶) تنظیم کردن که

گرجستان به عثمانی واگذار شود و همچنین کرانه های باختری، ارومیه، سلماس، سنندج، همدان، تبریز، خوی، گنجه، و نخجوان به دولت عثمانی واگذار شد و استانهای گیلان و مازندران و آستراد آباد و دربندر و باکو و بخشی از شیروان به روسیه واگذار شود و تنها چیزی که برای دولت صفویه ماند تهران، قزوین، قم و زنجان بود و بقیه هم بدست افغانها بود این قرار داد تا زمان نادرشاه افشار در (سال ۱۱۴۵) اجرا شد

که به مدت ۱۰ سال "شاه طهماسب دوم" با خاری بر ایران حکومت کرد که بعد از ۲۴۰ سال دولت صفویه منقرض شد

علت منقرض شدن دولت صفویه

- صوفیان هسته اصلی این دولت بودن که با سر کار آمدن پادشاهان صفویه صوفیان را نادیده گرفتن و به مرور از اصفهان (پایتخت دولت صفویه) بیرون کردن
- علت بعدی تربیت نادرست شاهزادگان صفوی و یا کشتن و کور کردن آنها
- کشتن امرا بزرگ که در دولت دارای منصب بودن
- قتل افراد لایق و کارآمد با سر کار آمدن پادشاه جدید
- وجنگهای طولانی با همسایگان از جمله عثمانی از غرب و ازبکان از شرق که باعث تلفات جانی و انسانی و ضرر های اقتصادی و جبران نشدن آنها
- تقسیم شدن ایران بین روسیه و عثمانی در زمان شاه طهماسب دوم
- شورشهای داخلی که در زمان شاه عباس اول در ایران صورت گرفت باعث سست شدن سلطنت صفویه ها شد

روابط ایران در دولت صفویه با کشورهای دیگر

ایران در این دوران مرتب با دولت عثمانی و ازبکان در حال جنگ بود و گاهی پیروز میشدن و گاهی شکست میخوردن

پیشرفت دولت عثمانی در اروپا نیز برای دولت های مسیحی خطرناک بود بخاطر همین برای جلوگیری از این دولت که دشمن مشترک ایران و اروپا محسوب میشود حایز اهمیت بود از این رو روسیه چون به مرزهای شمالی نزدیک بود سیاست خود را معطوف به برقراری مناسبات سیاسی و اقتصادی با ایران نمود

سر آغاز روابط روسیه با ایران در سال ۹۵۹ بود

در دوران شاه طهماسب اول تجار انگلیسی توجه خاصی به خرید ابریشم از ایران داشتند و در این دوران ، مال التجارهای که از طریق روسیه به انگلیش میرفت و خاص ایران بود ابریشم خام ، فلفل ، زنجبیل ، جوز هندی ، دارچین ، گوگرد ، برنج دولت پرتغال جزیره هرمز و تسلط بر خلیج فارس را در زمان پاشاهی "سلطان خدا بنده" داشت اما در زمان " شاه عباس اول" شاه تصمیم گرفت با کمک انگلیس از طریق دریا ، و شاه قلی بیگ فرمانده مستقر در هرمز از طریق خشکی پرتغالیها را از جزیره هرمز بیرون کنند و به این ترتیب بعد از ۱۱۶ سال دست پرتغالیها از قشم و هرمز کوتاه شد

رابطه انگلیس بیشتر از طریق امور بازرگانی چه مستقیم چه بصورت واسطه مثل روسیه بود

اقدامات دولت صفویه برای ایران

مهمترین اتفاق به رسمیت شناختن مذهب شیعه بوده

بعد از ساسانیان که خلفای عباسی بر ایران حکومت کرد باعث شد بسیاری از آداب و رسوم ایران دستخوش تغییرات شود بطوری که رفته رفته زبان عربی وارد واژگان ایران بشود

رسم الخط تغییر کرد

و همچنین با حمله مغول به ایران و نابودی بسیاری از آثار ایرانیان بر اثر آتش زدن، کشتار بیرحمانه، و تغییر مرزهای ایران در آن دوران با سر کار آمدن دولتی مانند دولت صفویه که زمان شاه اسماعیل اول که پادشاهی شجاع و مقتدر بود توانست ایران را از این آشوب بیرون بیاورد و کم کم قسمتهای پراکنده را واز هم پاشیده شده راسرو سامانی بدهد

در زمان شاه عباس اول پایتخت از قزوین به اصفهان منتقل داده شد که در آن زمان بود که اصفهان به اوج پیشرفت و ترقی رسید چهار باغ، میدان نقش جهان، عالی قاپو، جلفا، همگی در زمان این پادشاه به عظمت خود رسیدن در ضمن در بین راهها کاروانسراهایی درست کردن که بصورت رایگان بود بسیاری از شهرها مانند شیراز، تبریز، اردبیل، کاشان، قزوین در زمان دوات صفویه رونق خاصی گرفتن

این بود خلاصه ای از دولت صفویه که در ایران حکومت کرد که بیشتر از این باعث سر رفتن حوصله خواننده میشود

